

Ledningsnät
Utredning
Iréne Lundberg

Styrelsen för Stockholm Vatten AB

Lägesredovisning för arbetet med åtgärder från lokala åtgärdsprogram för god vattenstatus

FÖRSLAG TILL BESLUT

Styrelsen föreslås besluta
att godkänna lägesredovisningen

Christian Rockberger
Verkställande direktör

Sonny Sundelin
Avdelningschef Ledningsnät

Sammanfattning

Lägesrapporten ger en bild av Stockholm Vatten och Avfalls (SVOA) arbete med åtgärder från lokala åtgärdsprogram (LÅP) under år 2023 och en jämförelse med verksamhetsmålen för området.

I de hittills framtagna lokala åtgärdsprogrammen för god vattenstatus är SVOA bland annat ansvarigt för cirka 100 åtgärder för rening av samlad dagvatten. I en lägesredovisning till styrelsen år 2020 föreslogs att fem anläggningar för rening av samlad dagvatten ska färdigställas per år från och med år 2024.

Det finns många utmaningar med att genomföra de åtgärder som åligger SVOA. Det gäller både att processen tar tid och att många föreslagna åtgärdsplatser inte kan användas.

Ett investeringsprojekt har startats för en LÅP-åtgärd under år 2023, jämfört med verksamhetsmålet fem investeringsprojekt.

Under år 2024 förväntas fyra LÅP-åtgärder avslutas, jämfört med verksamhetsmålet fem avslutade åtgärder.

Under år 2023 har bolaget arbetat parallellt med framdrift av åtgärdsförslag, förbättringsarbete och kommunikation med ägarkommunerna. Arbetet fortsätter under år 2024 med fokus på både tekniska utvärderingar och förbättring av processer. Ett behov finns att förstärka LÅP-arbetet personellt.

Datum: 2024-01-30

Bakgrund

Ett brett åtagande från lokala åtgärdsprogram

Stockholm Vatten och Avfall (SVOA) är en av de viktigaste utförarna av åtgärdsförslagen i de lokala åtgärdsprogrammen för god vattenstatus (LÅP).

- Från hittills framtagna LÅP i Stockholm och Huddinge ligger ungefär 100 åtgärder för rening av samlat dagvatten på SVOA. Merparten är ytliga anläggningar som dammar och våtmarker men det föreslås också ett antal avsättningsmagasin under jord samt reningsanläggningar i sjöar. Ytterligare åtgärder tillkommer från LÅP som inte är framtagna och/eller beslutade.
- SVOA bistår också staden i arbetet att fälla bottensediment i sjöar och havsvikar för att fosfor i bottnarna inte ska bidra till övergödningen. Finansieringen görs med skattemedel.
- I LÅP adresseras också SVOA:s ansvar för att göra åtgärder i ledningsnätet för att identifiera och minska olika typer av utsläpp av spillvatten i recipienterna.
- Enligt avtalet med Trafikkontoret i Stockholms stad arbetar bolaget dessutom med delar av Trafikkontorets åtaganden från LÅP. Arbetet är i en uppstartsfas.

En åtgärdstakt föreslogs år 2020

I en första lägesredovisning till styrelsen år 2020 (bilaga 2) adresserades arbetet med SVOA:s egna platsspecifika åtgärdsförslag. En åtgärdstakt föreslogs som innebär att fem reningsanläggningar för dagvatten ska färdigställas årligen från år 2024.

Datum: 2024-01-30

ÄRENDET

Relativt god takt på färdigställda LÅP-åtgärder åren 2023 och 2024

Två dammar från lokala åtgärdsprogram färdigställdes under år 2023: *Magelungen 6 Fågelviksbacken* i Farsta, Stockholms stad, och *Drevviken 8 Mörtvik* i Huddinge kommun.

Under år 2024 förväntas fyra projekt avslutas, två dammar och två ombyggnationer av sjöförlagda så kallade skärmbassänger. Resultatet når inte helt upp till målvärdet på fem avslutade projekt per år från år 2024. För de följande åren är utmaningarna större. På grund av att LÅP-projekten löper under två till tre år märks eftersläpningen av utmaningarna i utredningsfasen länge. Projekt med snabbare genomförandefas kan tillkomma för åren 2025 och 2026. Ambitionen är att så snart som möjligt uppnå målvärdet på fem avslutade projekt per år.

Ett investeringsprojekt för LÅP-åtgärd har förgävesavslutats under året på grund av att markundersökningar i planeringsfasen visade att projektet skulle bli orimligt dyrt.

Tabell 1: avslutade resp. förväntat antal avslutade LÅP-investeringsprojekt per år av pågående investeringsprojekt.

År	Antal
2023	2
2024	4
2025	0
2026	1
Osäkert år	3

Intensivt arbete under året – men målet har inte nåtts

Både produktion och förbättringsarbete har pågått under året. Nedan är en sammanfattning av det arbete som bedrivits på Ledningsnäts- och Investeringsavdelningarna.

- Vi har gjort översiktliga utredningar för tio åtgärdsförslag, varav hälften har strukits och övriga tagits vidare till förstudieutredningar som är i uppstartsfas.
- Totalt sju förstudieutredningar har drivits eller påbörjats under året.
- Vi har förbättrat processen för framdrift av LÅP-åtgärderna, från tidig utredning till investeringsprojekt.
- En utredning av groddjurs påverkan från föroreningar i dagvatten har tagits fram, en förutsättning för att komma vidare främst med åtgärder i naturreservat.
- För att komma vidare med redan utredda åtgärdsförslag har vi fört dialog med ägarkommunerna om bland annat dagvattendammar i naturreservat, platskonflikter på föreslagna platser och vilka typer av dagvattenanläggningar som parkskötseln i kommunerna kan acceptera.

Datum: 2024-01-30

- Tio investeringsprojekt för LÅP-åtgärder har pågått under året, varav två har avslutats.
- Ett inriktningsbeslut för en LÅP-åtgärd har godkänts under år 2023, jämfört med målvärdet på fem startade investeringsprojekt.

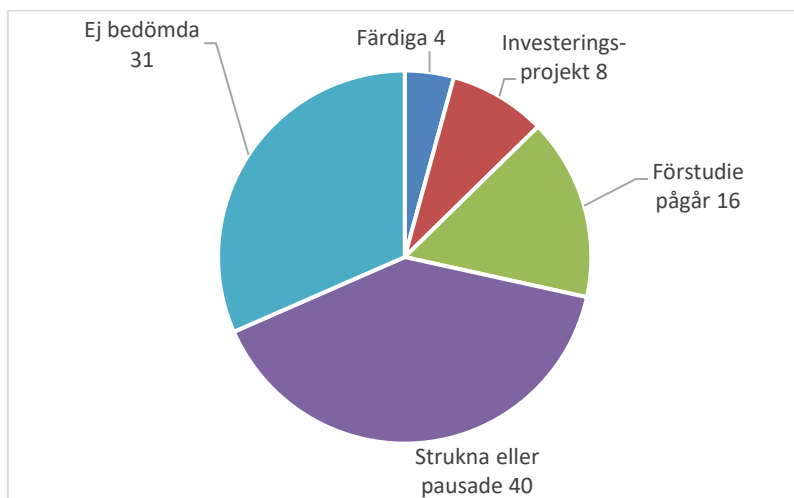
Det finns flera orsaker till att inte fler investeringsprojekt har startats. Sammanfattningsvis handlar det om att åtgärdsplatserna under förstudieutredningarna har visat sig vara komplicerade eller att andra parter har invändningar kring genomförandet. Trots att ett arbete har bedrivits med många parallella åtgärder har inga fler åtgärder kunnat bli klara för start av investeringsprojekt.

Många utmaningar i LÅP-arbetet

Generellt finns många utmaningar med att genomföra de åtgärder som åligger SVOA. Det gäller både att processen tar tid och att många åtgärdsförslag kommer att behöva strykas. Vi har inlett dialoger med våra ägarkommuner om hur processen ska se ut när åtgärdsförslag inte kan genomföras.

- Redan i de beslutade LÅP-rapporterna konstateras att platsen är intecknad för andra intressen vid många av åtgärdsplatserna. Vi försöker i det läget hitta en alternativ plats för rening, vilket tar tid och inte alltid är möjligt.
- Fler platser än tidigare faller bort på grund av att det är tekniskt svårt och/eller orimligt kostsamt att göra en åtgärd.
- Det tiotalet åtgärdsplatser som föreslås i naturreservat är ibland svåra att gå vidare med, särskilt om det dagvatten som leds till det skyddade området är hårt belastat. Svårigheten att få dispens för åtgärderna i skyddade områden har främst att göra med att forskning visar att vissa ämnen i dagvatten kan påverka groddjur negativt.
- Det finns sju förslag till nya sjöförlagda så kallade skärmbassänger i LÅP, åtgärder som är kostnadseffektiva och i många fall tar en stor del av åtgärdsbehovet för fosfor. Länsstyrelsen lämnar i dagsläget inte godkännande för permanenta skärmbassänger, endast i vissa fall tidsbegränsade tillstånd medan VA-huvudmannen letar alternativa reningsmöjligheter på land. Det har bland annat att göra med att hela recipienten ska uppnå god status och att värdefulla strandmiljöer kan påverkas negativt av anläggningarna.
- Av de tio föreslagna avsättningsmagasinen i LÅP är det bara någon enstaka som är rimlig att gå vidare med. De har föreslagits där det inte finns en tillgänglig plats för en yttlig åtgärd, men mängden renade ämnen motiverar ofta inte den stora kostnaden för ett platsbyggt magasin.

Datum: 2024-01-30

Figur 1: åtgärdsförslagets fördelning i procent i olika faser. I kategorin "strukna eller pausade" ingår skärmbassänger, avsättningsmagasin och övriga kategorier som beskrivs ovan.

Fokus för arbetet under år 2024

För att öka möjligheterna att genomföra L&AP-åtgärderna har vi under flera år arbetat med förbättringsarbete. Det gäller processen från utredning till genomförande, kommunikation inom kommunerna för att få framdrift i projekten och tekniska utvärderingar. Fokus för innevarande år ligger på följande.

- Ett pilotprojekt kommer att drivas för att utreda möjligheten att anlägga en av de föreslagna skärmbassängerna.
- Arbetet fortsätter med att utreda, bygga och utvärdera tre prefabricerade så kallade Vaults för dagvattenrening. Det finns oklarheter kring reningseffekten men faller försöken väl ut kan det bli ett kostnadseffektivt alternativ på vissa platser.
- Vi kommer ytterligare att fördjupa samarbetet mellan utredning, drift och underhåll och investeringsprojektfasen. Fokus kommer att ligga på uppdelning mellan förstudie och planeringsfas samt utformning för bästa möjlighet till framtida underhåll.
- Vi fortsätter att kunskapshöja kring möjligheten att genomföra åtgärdsförslagen och föra dialog med ägarkommunerna om alternativa sätt att nå miljö kvalitetsnormerna.

Det planeras under året en ökning av personal som arbetar med L&AP-åtgärderna, främst i utredningsfasen. Behovet kommer av att aktuella åtgärdsförslag innebär fler utmaningar, men också att vi startar upp arbetet med de åtgärder som åligger SVOA enligt dagvattenavtalet med Trafikkontoret i Stockholm.

Bilagor

1. Lista över aktuella L&AP-åtgärder
2. L&AP-beslut taget av styrelsen 2020-06-11.